

י"ט כסלו

לקט קצר מתורת כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע וכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע

♦ יוצא לאור לקראת י"ט כסלו ה'תשפ"א ♦

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, 6084000 | טל' מערכת: 03-3745979 | orhachasidutil@gmail.com

העגלה השחורה שנעצרה והפקיד שעצר את הסירה

מבחר סיפורים מתורת כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע המאירים את שאידע בזמן מאסר כ"ק אדמו"ר הזקן בכלא הרוסי; על מופתים שהתגלגלו כשהי' בכך צורך, ועל רצונו של אדמו"ר הזקן שהשחרור והגאולה יהיו בדרכי הטבע; על החוקר שנשאל "איכה?"; ועל הפקידים שלא יכלו לנוע

היושב לא יכול לקום, העומד לא יכול לשבת

מספרים על אדמו"ר הזקן נבג"מ זי"ע, כשבא ל"פעטראפאוועלסקין קרעפאסט" [שם הכלא], כשנכנס לשם, היו יושבים כותבים וכותבות [פקידים ופקידות]. הוא נכנס לשם כשהטלית והתפילין תחת שכמו, לבוש מעיל ארוך. הפקידים שמעו שהביאו מורד במלכות, והתפלאו, האם איש כזה הוא מורד במלכות?!

אחר כך, כיוון את עצמו לצד מזרח, והניח הטלית על כתפו ובדק הציצית, ואחר כך הניח הטלית ותפילין. כשהניח את ה"של ראש" כיוון בידיו שיונח במקום הנכון, ועמד לנגד מי שישב שם, וכל אלה שנכחו אז, הנה מי שישב לא יכול הי' לקום, ומי שעמד לא יכול הי' לשבת, כפי שאמרו חז"ל על הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" – "אלו תפילין שבראש" (דברים כח, י. ברכות ו, א עה"פ). גם כלי הכתיבה רעדו.

זאת סיפר אחד מנכדי החוקרים, גוי, לחסיד ר' דוד קאבאקאוו, שסיפר זאת לרבי הצמח צדק. אמר על כך הרבי הצמח צדק: "מה שבכוחו של יהודי לפעול".

(תרגום מספר השיחות תר"פ-פ"ז עמ' 95; תש"ב עמ' 126)

ישב בחדר המיוחד למורדים במלכות

כשהביאו את הרבי לפטרבורג, העבירוהו מיד לתאים הקשים ביותר שבמבצר הפטרופולבסקי. בכל תקופת מאסרו ישבו ועדות חקירה מיוחדות שעיבדו את חומר המסירות והמלשינות שהובא לידיהם נגד הרבי ונגד אחדים מהחסידים.

...למעלה משבעה שבועות ישב הרבי במבצר הפטרופולבסקי. שלשת השבועות הראשונים ישב בתאים

העגלה השחורה נעמדה במקומה

אילו לא הסכים הרבי [כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע] – לא היו אוסרים אותו. הוכחה לדבר מהנסיעה לפטרבורג, שביום ששי נעצרה העגלה השחורה, ולא עזרו ארבעת הסוסים למשוך את העגלה, היא לא אזה ממקומה, מפני שהרבי לא רצה.

שש שעות לפני זמן הדלקת נרות לא רצה הרבי לנסוע הלאה, והעגלה נעצרה באמצע הדרך, וכשהגנרל והחיילים הבינו שאין זה דבר פשוט שלפתע נשברו צירי העגלה, וכשתיקנו אותם – נפל סוס ומת, מביאים סוסים חדשים ואין הם יכולים להזיז את העגלה ממקומה – ביקשו את כ"ק רבנו שירשה לנסוע עד לכפר הסמוך, והרבי לא הסכים, ורק כשביקשו שירשה להעביר את העגלה מאמצע הדרך לשדה שבשולי הדרך – הסכים הרבי על כך, ושם שבתו. הי' זה במרחק של שנים-שלשה וויארסט ליד המושב סאליבע-רודניא שליד העיר נעוויל.

החסיד ר' מיכאל הזקן מנעוועל הי' מספר, שהוא הכיר חסידים שהם ידעו והראו באצבע את המקום אשר בו שבת כ"ק רבינו הגדול, והוא בעצמו הלך לשם לראות את המקום. ובכל הדרך, משני הצדדים, עמדו אילנות ישנים ושבורים, ובמקום ההוא אשר העבירו אחר כך את העגלה שישבתו שמה, הי' בסמוך לאילן גדול, אילן יפה במאד מרובה בענפים, וכשהי' החסיד הר' מיכאל נ"ע מדבר בזה ומבאר פרטי המקום, היתה לו חיות, והי' בהתעוררות של יראת שמים ורגשי מדות תרומיות מראיית האילן – יותר מאשר מתעוררים בזמננו מלימוד בענין של עבודה.

(תרגום מלקוטי דיבורים עמ' לח, א ואילך - לקוטי דיבורים המתורגם ללה"ק ח"א עמ' 53-4)

נבג"מ זי"ע, בשנת תרכ"ט, ואותו זקן הי' פעמים רבות אצל הרבי הזקן, אצל הרבי האמצעי, ואצל אב הסבא, הרבי הצמח צדק.

אחד הסיפורים הי', שליד העיר סטאראדוב חי פריץ שאבי הפריץ הזקן הי' הפקיד על הסירה שהיתה מעבירה את הרבי הזקן מהמבצר הפטרופובלבסקי על הנהר ניווא אל ה"טאינע סאוועט" (כפי הנראה לחקירות).

פעם אחת, כנסעם בסירה, רצה רבנו הזקן לקדש את הלבנה, וביקש את הפקיד לעצור את הסירה, והפקיד סירב.

אמר לו רבנו הזקן, שביכלתו לעצור את הסירה בעצמו, ולאחר שהפקיד עמד בסירובו, נעצרה הסירה מעצמה, והרבי אמר "הללו את ד' מן השמים" [שאומרים בשעת 'קידוש לבנה' לפני הברכה], עד לברכה, ואת הברכה עצמה לא אמר, והסירה התחילה שוב לנסוע.

רבנו הזקן ביקש שוב את הפקיד לעצור את הסירה, שאל הפקיד: מה תתן לי? נתן לו הרבי הזקן פתק בכתב יד קדשו עם ברכה. הפקיד עצר את הסירה ורבנו הזקן קידש את הלבנה. הפתק בכתב יד קדשו של הרבי נמצא אצל בנו של הפקיד, משובצת במסגרת של זכוכית עבה, ומקושטת בכסף או זהב, והוא מייקר את זה.

הרב ר' דוב זאב נ"ע ראה בעצמו את הפתק וסיפר על תוכן הברכה הרשומה עליו...

בשמעי סיפור זה, בהיות בן תשע, הרהרתי, מכיוון שרבנו הזקן כבר העמיד בעצמו את הסירה, מדוע לא אמר גם את הברכה, ולא הי' צריך להזדקק לטובתו של הגוי? לאחר מכן, כשהשי"ת עוזר, מתבגרים ולומדים חסידות, מבינים שזה ענין שלם בעבודה, ושרק כך צריך להיות, שמצוה צריכים לקיים דוקא כשהיא מלוכשת בדרכי הטבע.

ברם כללות הענין, שכתב יד קדשו של הרבי יהי' בידי אינו יהודי - הוא גם כן מפליאות תמים דעים יתברך ויתעלה.

(תרגום מלקוטי דיבורים ח"ד עמ' תשנב, א ואילך - לקוטי דיבורים המתורגם ללה"ק ח"ה עמ' 1098 ואילך)

גענועים עצומים וצמאון גדול לאלקות

אדמו"ר הזקן הי' בדוגמא שלמעלה, ואם הניע ידו ממקום למקום, זה הי' מפני כי למעלה הוא כן.

קודם משפטו בקרו אותו ועד של רופאים, ומצאו כי יש בלבו תשוקה גדולה גענועים עצומים וצמאון גדול, שאין ביכלתו לרוות אותו, ולא ידעו על מה ירמוז דבר זה, והחליטו כי מגמתו למלוכה, וגם זה הי' אחת העלילות שהאשימו אותו. ואמר על זה אדמו"ר הזקן, שזהו האהבה לאלקות, ואמר שאהבה עצמית היא אצלו בהתגלות תמיד, ועל יראה צריך התבוננות.

(ספר השיחות תר"פ-פ"ז עמ' 120, 111)

הקטנים החמורים ביותר, שהיו מיועדים באותם זמנים למורדים במלכות. לאחר מכן העבירוהו באותו מבצר במקום נוח יותר.

(תרגום מלקוטי דיבורים ח"ד עמ' תשנ, א - לקוטי דיבורים המתורגם ללה"ק ח"ה עמ' 1094)

על האדם לשאול את עצמו — "איכה"?

[בהתוועדות י"ט כסלו תרמ"ח סיפר כ"ק אאמו"ר (הרש"ב)]:

כאשר רבינו הזקן ישב בתפיסה, חקר אותו ממלא-מקומו של השר ("טאווארישטש-מיניסטר"), שהי' בקי בתנ"ך ומלומד בעניני יהדות.

אחת השאלות שהפנה אל רבינו הזקן היתה אודות פירוש הפסוק "ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה" (בראשית ג, ט) - וכי לא ידע הקב"ה היכן נמצא אדם הראשון, שלכן שאל אותו "איכה"?

כאשר רבינו הזקן השיב לו ע"פ פירוש רש"י, אמר לו השר: פירושו של רש"י יודע אני, אבל רצוני לשמוע פשוט מהרבי.

וענה לו רבינו הזקן: כאשר אדם הוא בגיל מסויים, למשל כך וכך - בנקבו את מספר השנים המדוייק של השר - שואל אותו הקב"ה: "איכה"? האם הנך יודע מהי תכלית בריאתך בעולם, מה הנך צריך לעשות, ומה עשית כבר?

המענה של רבינו הזקן להשר, הציל אותו - את רבינו הזקן - מכלות הנפש, כי, רבינו הזקן הי' בשמחה גדולה על כך שזכה לשבת בתפיסה ולמסור נפשו על תורת הבעש"ט והרב המגיד, והי' לו מזה תענוג גדול עד כלות הנפש. אלא שבשעה שהתבונן שהקב"ה שואל אצל כל אדם: "איכה"? האם עשה את מה שצריך לעשות - הרי זה פעל עליו להשאר למטה, נשמה בגוף, ולפעול את הענינים שבשכילם ירדה נשמתו למטה.

(ע"פ ספר השיחות תרח"ץ עמ' 249-250 והנסמן בהערות שם)

הפקיד עצר את הסירה ורבנו הזקן ערך קידוש לבנה

אספר לכם סיפור: בשנת תרמ"ט, בין חג הפסח לחג השבועות, שהו בליובאוויטש כמשך כמה שבועות רבה של יקטרינוסלב ר' דוב זאב נ"ע ור' חיים בער ווילנסקי נ"ע מקרמניצ'וג, והיו מדברים בינם לבין עצמם בחסידות וגם מספרים סיפורים...

פעם אחת סיפר הרב ר' דוב זאב, שבסטאראדוב היו שני זקנים, שלקו בשמיעתם, ועל הרב הנ"ל הי' לחזור לפנייהם חסידות בקול רם, ובגלל כך הי' הזקן מספר לו סיפור לפני כל מאמר חסידות.

הי' זה כשר' דוב זאב נסע כמשולח כ"ק אאמו"ר מוהר"ש

י"ט כסלו – קביעותו של יום

לקט מכמה התועדויות י"ט כסלו מב"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע אודות עניינו ושמחתו של יום י"ט כסלו

יציאה לחירות – כשבטלה הגזירה

פרשת חגיגת היום די"ט כסלו – יודעים הכל שזהו יום הגאולה של אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך, שיצא לחירות ממאסרו, ובוזה הוכר ("אנערקענט געווארן") שביכלתו להפיץ תורת החסידות בכל המדינה כולה – מדינה שבה הי' אז רוב מנין ורוב בנין של בני ישראל.

וענין זה פעל גם בנוגע להנהגתו של אדמו"ר הזקן בעצמו – בהשיגו באופן אמירת המאמרים והתורות:

אע"פ שלכאורה גם קודם פרשת המסירה והמאסר יכול הי' אדמו"ר הזקן ללמוד ולהפיץ חסידות ללא מעכבים, מ"מ, רואים אנו שדוקא המאמרים והתורות שלאחרי המאסר והחופש באים בהרחבת הביאור, באופן של הסברה, ובאותיות כאלה שיהיו מוכנות לעומקן גם לאנשים פשוטים, בה בשעה שאותם ענינים שנתבארו במאמרים שלפניו (לפני המאסר והחופש) היו שייכים רק לאלה שכבר למדו תורת החסידות לעומקה, ואילו השאר לקחו רק ה"אותיות" בלבד, ללא הבנה.

וההסברה בזה – בהקדם הביאור כיצד אפשר להיות מניעות ועיכובים על עניני תומ"צ למטה, כמו המניעה והעיכוב שבכללות ענין המאסר – שזהו מפני שגם למעלה ישנם מניעות ועיכובים על זה,

והיינו, שלמעלה עדיין לא פסקו בפשיטות שמותר להפיץ תורת החסידות – פנימיות התורה, הנקראת גם "רזין דאורייתא" – בהרחבה ובהתפשטות, ומשום זה הנה גם למטה הי' אפשר להיות מניעות ועיכובים, שבאו בלבושים המעלימים ומסתירים, בהתאם להדרכים והענינים של עוה"ז הגשמי;

אך כאשר למעלה בטלה השקו"ט בזה, ופסקו, שבדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה, כמ"ש האריז"ל, והוסיפו בזה המייסדים דתורת החסידות בהביאם חכמה זו בענינים של שכל והסברה באופן שכולם יוכלו ללמדה... אזי בטלו כל המניעות והעיכובים גם למטה, ואדמו"ר הזקן יצא לחירות מהמאסר הגשמי, כיון שקודם לזה היתה היציאה לחירות מהענינים המעכבים ברוחניות.

(י"ט כסלו תשמ"ו)

לשנה אחרת קבעום

בהתועדות י"ט כסלו לפני עשרים שנה, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות הסדר שהי' אצל אדמו"ר הזקן בי"ט כסלו תק"ס, כלומר, בי"ט כסלו הראשון לאחר גאולת אדמו"ר הזקן:

בגלל תוכנה של אגרת הקודש "קטנתי" שכתב אדמו"ר הזקן אחר ביאתו מפטרבורג, שבה הזהיר ביותר שלא יהי' רעש ("עס זאָל ניט זיין קיין שטורעם") וכו' – לא ידעו חסידים כיצד יהי' הסדר בי"ט כסלו. ידעו רק שבי"ט כסלו לא יאמרו תחנון, אבל יותר מזה לא ידעו.

וכאשר הגיע מכתבו של הדוד מהרי"ל (אחיו של אדמו"ר הזקן, בעל מחבר ספר שארית יהודה) שחסידים לא יבואו לשבת שלפני י"ט כסלו כו',

- בתקופה ההיא כבר בטלו אמנם התקנות דלאזני שהגבילו את הזמנים שבהם יכולים לבוא לאדמו"ר הזקן, אבל אעפ"כ, הי' השבת הנ"ל יוצא מן הכלל, בהתאם לאגה"ק קטנתי הנ"ל, בגלל החשש מפני ענינים בלתי רצויים כו' –

אזי נתחזק עוד יותר אצל החסידים הספק כיצד יהי' סדר ההנהגה בי"ט כסלו.

ואז הציע החסיד ר' יעקב מסמיליאן, שהי' השד"ר של כולל חב"ד – שהחסידים ימסרו לו את הכספים בהקדם האפשרי, ובמילא יוכל להגיע לאדמו"ר הזקן בהקדם יותר כדי למסור את הכספים, ובהיותו שם, אולי יעלה בידו לבטל את הגזירה.

עצה זו נתקבלה אצל החסידים, ואכן הצליחה העצה ובטלה הגזירה, ולקראת י"ט כסלו באו חסידים רבים, ונערכה סעודה, ואדמו"ר הזקן התוועד, ואמר מאמר ד"ה לשנה הבאה קבעום.

- כיון שאדמו"ר הזקן אמר אז המאמר ד"ה לשנה הבאה קבעום, הנה מיני אז נעשה י"ט כסלו יום-טוב הקיים לעד ולעולמי עולמים.

(כ"ף כסלו תשי"ז)

י"ט כסלו – יום בשורה

ישנו ספר מאחד מבעלי התוס' (ר' יעקב מקורביל), הנקרא בשם "שאלות ותשובות מן השמים", ושם ישנן עשרות תשובות.

באחד מהשו"ת הוא כותב שאת השאלה הוא שאל "ליל ג' י"ט לחודש כסלו", ולאחר מכן הוא מסיים שיום זה "היום יום בשורה".

אולם בתוכנה של התשובה אין כל ענין של "בשורה", מדובר שם בתשובה על שאלה הקשורה עם לימוד התורה בטרה.

מבארים על כך אחרונים, שכאשר מתבוננים בדברי ימי ישראל ומחפשים ענין של "בשורה" שארע בי"ט כסלו – מוצאים ש"ט כסלו הוא יום הגאולה של אדמו"ר הזקן.

[י"ט כסלו הוא גם יום ההילולא של הרב המגיד, וכפי שאדמו"ר הזקן כותב באגרת הקודש שלו אודות גאולת י"ט כסלו, שהיא היתה ב"יום הילולא רבא של רבנו הקדוש נ"ע". ואף על פי שאנו מוצאים בתנ"ך את הלשון "בשורה" בנוגע להסתלקות, הרי שקשה לומר שזוהי ה"בשורה" היחידה שהיתה ביום י"ט כסלו, ולכן מבארים האחרונים שהבשורה שהיתה בי"ט כסלו היא – גאולתו של אדמו"ר הזקן].

וגאולתו של אדמו"ר הזקן קשורה עם גאולת חלק בתורה – פנימיות התורה, שיוכלו ללמוד את פנימיות התורה בגלוי, באופן של הסברה וכו', ועד לאופן של יפוצו מעיינותיך חוצה.

(י"ט כסלו תשל"ז)